

Komentář

Na zemědělské produkci České republiky se vedle právnických a fyzických osob vyrábějících převážně pro trh (zemědělský sektor) podílejí i domácnosti v rámci samozásobení (sektor domácností). Produkce domácností dosahuje u mnoha komodit významného, v několika případech i převažujícího podílu v porovnání se zemědělským sektorem.

Český statistický úřad provedl ke konci loňského roku anketu u reprezentativního vzorku domácností, jejímž cílem bylo získání informací o rozsahu a struktuře zemědělské výroby realizované v rámci tzv. „hobby aktivit“ obyvatelstva, to znamená u domácností, které nesplňují žádné z kritérií považovaných dle legislativy Evropské unie jako prahové pro zařazení domácího hospodářství do zemědělského sektoru. Současné platné prahové hodnoty jsou: výměra od 1 ha obhospodařované zemědělské půdy, 1 500 m² pěstovaných intenzivních plodin (sady, zelenina, květiny), 1 000 m² vinic, 300 m² skleníků a pařenišť, chov od 1 ks skotu, 2 ks prasat, 4 ks ovcí a koz, 50 ks drůbeže, 100 ks králíků, 100 ks kožešinových zvířat. A dále všechny podnikatelské subjekty s chovem ryb na vodní ploše bez vymezení výměry.

Anketní otázky byly zaměřeny na získání základních informací o živočišné výrobě (druhy a počet chovaných hospodářských zvířat, produkce masa, mléka, vajec) a rostlinné výrobě (pěstování ovoce – počet stromů a odhad sklizně, pěstování zeleniny a dalších vybraných rostlinných produktů – plocha a odhad sklizně). Zařazeny byly i otázky mapující podíl produkce připadající na samozásobení, postoj domácností k samozásobení a jeho změny, důvody samozásobení, či vybavenost malou zahradní mechanizací.

V rámci ankety bylo kontaktováno téměř 3 tis. domácností ze 4 054 tis. domácností v České republice. Z oslovených domácností jich 1 226 vykázalo zemědělskou prvovýrobu. Z nich 41 domácností (1,4 %) uvedlo hodnoty produkce nadprahové, proto jako součást zemědělského sektoru nebyly do zpracování zařazeny. Vyhodnoceny byly odpovědi 1 185 domácností (40,0 %). Dopotem byly získány informace o velikosti rostlinné a živočišné produkce domácností v republice i její podíl na celkové zemědělské výrobě.

Z 1 185 domácností se zemědělskou prvovýrobou jich rostlinnou produkcí uvedlo 1 178 (99,4 %), z nich výhradně produkci ovoce 93 domácností (7,9 %), výhradně produkci zeleniny 42 domácností (3,6 %). Živočišnou produkcí - v kombinaci s rostlinnou - se zabývalo 463 domácností (39,1 %), výjimečně pouze živočišnou produkcí mělo 7 domácností (0,6 %).

Z výsledku ankety vyplynulo, že domácnosti se podílejí významně na republikových stavech slepic (44 %), králíků na výkrm (49 %), více než polovinou na chovech kachen, hus a koz, respektive na produkci vajec a příslušných druhů masa. Nadpoloviční podíl mají domácnosti na počtu většiny ovocných stromů a keřů, to znamená i na produkci ovoce. U dotazovaných polních plodin (zelenina, brambory, jahody) je naopak celková bilance plochy 70 % ve prospěch zemědělských podniků. Domácnosti mají převažující podíl plochy, resp. produkce okurek nakladaček, jahod, kedluben, rajčat a česneku, zemědělské podniky zelí, květáku, brambor, hrachu, cibule, kapusty.

Domácnosti se vyjadřovaly k otázkám o rozsahu svých aktivit v zemědělské produkci v referenčním roce 2006, porovnávaly je s rokem předcházejícím a stanovovaly záměry pro rok následující. Z odpovědí je zřejmé, že domácnosti všeobecně v největší míře ustoupily od chovu hospodářských zvířat, ale existuje i marginální procento domácností, které plánují chov zvířat rozšířit. Plochu zeleniny a dalších polních plodin domácnosti spíše omezují, ale většinou neplánují její úplné zrušení. Pěstování ovoce se stává aktivitou neoblíbenější, což zřejmě souvisí s nižší časovou i finanční náročností, tuto činnost domácnosti v porovnání s chovem hospodářských zvířat a pěstováním zeleniny nejméně omezily a i do budoucna ji předpokládají omezit či zrušit v menší míře než ostatní zemědělské aktivity.

Pokud jde o motivaci samozásobení, pro 61 % domácností je zemědělská produkce „koníčkem“, 26 % ji realizuje z ekonomických důvodů, zbylých 13 % uvedlo „jiné důvody“, z nich mezi nejčastější odpovědi patřila produkce ekologicky nezávadných potravin, čerstvých potravin lepší chuti a kvality, ale také nutnost využití stávajících ploch či rodinná tradice, relaxace, výchova dětí apod.

Celá pětina domácností se zemědělskou produkcí udržovala v roce 2006 své pozemky pouze pomocí ručního nářadí bez pohonu. Nejvíce domácností (55,5 %) vlastnilo nějakou kolovou monofunkční mechanizaci typu sekačky na trávu, vertikulátoru apod., více než polovina byla vybavena ruční mechanizací s pohonem (např.: strunová sekačka, křovinořez, plotové nůžky). Finančně náročnější univerzální kolové zařízení s pohonem používalo necelých 7 % domácností.